

28.11.2018

Ärende/17

§ 392

Den av ledamoten Katju Aro väckta motionen om ett serviceställe med låg tröskel för dem som upplevt eller hotats med våld

HEL 2018-007173 T 00 00 03

Beslut

Stadsfullmäktige betraktade den av ledamoten Katju Aro väckta motionen som slutbehandlad.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Marja-Liisa Rautanen, stadssekreterare, telefon: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Bilagor

- 1 Aro Katju Aloite Kvsto 20062018 4
- 2 THL_lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomake
- 3 Pahoinpitely- ja kehonkarttalomake
- 4 Kالتoinkohteluun puuttumisen malli

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutsförslag

Beslutet stämmer överens med förslaget.

Föredragandens motiveringar

Ledamoten Katju Aro och 23 andra ledamöter föreslår i sin motion att ett serviceställe med låg tröskel för dem som upplevt eller hotats med våld ska inrättas enligt möjligheterna år 2019 eller år 2020.

Enligt 30 kap. 11 § 2 mom. i förvaltningsstadgan ska stadsstyrelsen förelägga fullmäktige en motion som undertecknats av minst 15 ledamöter.

Stadsstyrelsen hänvisar till social- och hälsovårdsnämndens utlåtande och konstaterar att det förebyggande arbetet mot våld och ordnandet av hjälp hör också till social- och hälsovårdens uppgifter. Istanbulkonventionen, dvs. Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet, förpliktigar att ordna rådgivning och återhämtningsfrämjande tjänster för offer för våld i nära relationer och kvinnor som drabbats av våld. Dessutom ska soci-

al- och hälsovårdspersonalen få utbildning i att hjälpa våldsoffer och handleda dessa till behövliga tjänster. Ordnandet och samordningen av rådgivningen och skyddshemstjänsterna på nationell nivå hör enligt föreskrifterna till Institutet för hälsa och välfärd (THL). Inom social- och hälsovårdssektorn hör det till alla tjänsters uppgifter att ingripa i våld eller våldshot.

Social- och hälsovårdstjänsternas arbete mot våld

Social- och hälsovårdssektorns tjänster arbetar för att hjälpa både våldsoffer och våldsutövare. Tjänsterna bedriver samarbete med organisationer som arbetar mot våld, med skyddshem och andra myndigheter samt med Seri-stödcentret för personer som utsatts för sexuellt våld. Med understöd beviljade av social- och hälsovårdsnämnden främjas verksamheten i flera organisationer som arbetar mot våld. En del av verksamheten har riktats till arbetet bland grupper i en särskilt sårbar ställning, såsom invandrare, äldre och sexarbetare.

I social- och hälsovårdssektorns tjänster utnyttjas gemensamma modeller och anvisningar för att identifiera och ingripa i våld. För personalen ordnas regelbunden utbildning i ibruktagande av verksamhetsmodellerna. I utredningen av kränkande behandling av barn tillämpas sektorns gemensamma anvisningar. Klienter som drabbats av eller hotats med våld tas emot i alla tjänster enligt jourprincip.

Inom rådgivningsverksamheten görs det upp en kartläggning om våld i nära relationer för alla väntande mödrar. I kartläggningen utnyttjas Institutet för hälsa och välfärds blankett för screening och kartläggning av närståendevåld (bilaga 2) och modeller för hur man kan föra närståendevåld på tal. Också inom skol- och studerandehälsovården kartläggs våldserfarenheter systematiskt i samband med hälsoenkäter.

Vid journalsjukhusen och på hälsostationerna har verksamhetsmodeller utvecklats särskilt för bemötande av vuxna som drabbats av våld. Jourheterna och hälsostationerna använder en blankett för beskrivning av misshandel med hjälp av kroppskarta PAKE (bilaga 3). Härigenom strävar man att säkerställa bra och kontinuerlig vård för våldsoffren. I vården av klienter som drabbats av våld konsulteras med låg tröskel den psykiatriska jouren, de psykiatriska sjukskötarens mottagningar utnyttjas och behovet av socialtjänster utreds.

Våldssituationer eller våldshot kan komma till socialtjänsternas kännedom genom en anmälan från klienten själv eller från klientens närstående, andra myndigheter eller utomstående personer. När socialtjänsterna får kännedom om en våldssituation kontaktas våldsoffret och hjälpbehovet utreds. Offret hänvisas till nödvändiga tjänster. Tillsammans med klienten görs det vid behov upp en säkerhetsplan och

skyddshemmens platssituation utreds. Den i motionen upptagna multiprofessionella checklistan för riskbedömning (MARAK) används inte längre som sådan eftersom den har konstaterats ha bara en liten effekt. Verksamhetsmodellens delar utnyttjas dock i samband med den normala verksamheten. Vid behov kan klienten eskorteras till ett skyddshem.

I tjänsterna för äldre används en fleraktörsmodell för ingripande i kränkande behandling (bilaga 4) som uppdateras så att den motsvarar de nya serviceprocesserna. I modellen har olika aktörers och tjänsters roller i ingripande i kränkande behandling beaktats, vilket förtydligar arbetsfördelningen mellan de professionella och tryggar en sömlös hjälp till klienter som drabbats av eller hotats med våld.

Socialarbetarna och sjukskötaren i social- och hälsovårdssektorns enhet för polissocialarbete arbetar i Helsingfors polisinsrättnings multiprofessionella team Ankkuri som samarbetar med polisens grupp för närståendevåld. Ankkuri-teamet bedömer behovet av tjänster och stöd på multiprofessionell basis och tillhandahåller handledning och rådgivning i hur man söker sig till tjänsterna. De flesta klienter som gruppen för närståendevåld hänvisar till det multiprofessionella arbetet är barnlösa par.

Kompetensutveckling

För personalen i social- och hälsovårdssektorn ordnas både gemensamma och för olika tjänster riktade utbildningar för arbete mot våld. En del av utbildningarna ordnas i samarbete med Helsingfors stads arbetsgrupp för förebyggande av våld i nära relationer. År 2018 ordnas utbildning bl.a. på olika specialtema såsom hedersrelaterat våld och hatbrott, hjälp till våldsutövare, förebyggande av våld mot kvinnor och sexuella trakasserier, identifiering av illabehandling av äldre och hur man kan föra dessa på tal. I utbildningarna behandlas dessutom användning av visningsbaserade metoder för arbete mot våld.

Utveckling av tjänsterna

Inom social- och hälsovårdssektorn utvecklas det branschövergripande arbetet som en del av förnyandet av tjänsterna. Nya verksamhetsmodeller gör det allt lättare att samarbeta med och konsultera professionella inom olika branscher. Den centraliserade rådgivningen för äldre och bedömningen av servicebehovet har inletts våren 2018 och ett pilotprojekt för en motsvarande tjänst för familjer, HelppiPerhe, inleds hösten 2018. Målet är att klienterna får rådgivning och handledning med låg tröskel på ett och samma serviceställe.

28.11.2018

Ärende/17

Särskild uppmärksamhet fästs vid att tjänsterna är lätta att nå. Rörliga tjänster har utvecklats bl.a. inom de psykiatriska tjänsterna och missbrukarvården och flera tjänster är tillgängliga för klienterna också utan tidsbeställning. På hälsostationerna och i rådgivningen används elektroniska tjänster och därtill är det möjligt att kontakta rådgivningsbyrån utan identifiering via chatt. E-tjänsterna blir fler, vilket för sin del gör tröskeln lägre att söka sig till dessa.

För dem som hotats med våld är ofta tröskeln att söka hjälp hög. Det ska vara möjligt att söka hjälp utan att klienten blir stämplad och så att våldsutövaren inte får reda på att klienten sökt hjälp. I social- och hälsovårdssektorns tjänster är det möjligt att få rådgivning och handledning utan att bli identifierad, och därutöver tillhandahåller organisationer flera tjänster som kan användas anonymt per telefon eller elektroniskt för dem som hotats med våld. Institutet för hälsa och välfärd upprätthåller det nationella tjänstnumret Nollinjen för alla som blivit utsatta för våld eller hot om våld i nära relationer. Numret fungerar dygnet runt. Det är möjligt att ringa eller söka sig till skyddshemmen dygnet runt.

Social- och hälsovårdsnämnden har i sitt utlåtande rekommenderat att det utarbetas en verksamhetsplan för förebyggande av våld mot kvinnor. Samtidigt bör enligt nämndens mening behovet att inrätta ett serviceställe med låg tröskel för akut stöd och stöd i överlevnadsfasen för dem som upplevt eller hotats med våld utredas. Såväl sektorns egna sakkunniga som utomstående experter bör bli hörda i saken.

Stadsstyrelsen anser att det är viktigt att utveckla de nuvarande verksamhetsförfarandena för ingripande i våld och våldshot och att stärka samarbetet mellan olika aktörer. Stadsstyrelsen anser att det är skäl för social- och hälsovårdsnämnden att inleda beredningen av åtgärdsrekommendationerna i form av samarbete mellan social- och hälsovårdssektorn och arbetsgruppen på stadsnivå för förebyggande av våld i nära relationer.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplýsningar

Marja-Liisa Rautanen, stadssekreterare, telefon: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Bilagor

- 1 Aro Katju Aloite Kvsto 20062018 4
- 2 THL_lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomake
- 3 Pahoinpitely- ja kehonkarttalomake
- 4 Kaltoinkohteluun puuttumisen malli

Sökande av ändring

Postadress
PB 1
00099 HELSINGFORS STAD
kaupunginkanslia@hel.fi

Besöksadress
Norra esplanaden 11-13
Helsingfors 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Telefon
+358 9 310 1641
Telefax
+358 9 655 783

FO-nummer
0201256-6
Kontonr
FI0680001200062637
Moms nr
FI02012566

28.11.2018

Ärende/17

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutshistoria

Kaupunginhallitus 12.11.2018 § 718

HEL 2018-007173 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo valtuutettu Katju Aron aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 11.09.2018 § 215

HEL 2018-007173 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi seuraavan esittelijän ehdotuksesta poikkeavan lausunnon valtuutettu Katju Aron ym. valtuustoaloitteesta koskien matalan kynnyksen palvelupisteen perustamista väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille:

"Ehkäisevä väkivaltatyö ja avun järjestäminen kuuluvat myös sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviin. Istanbulin sopimus velvoittaa järjestämään neuvontaa ja toipumista edistäviä palveluja lähisuhdeväkivallan uhreille sekä väkivaltaa kokeneille naisille. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä tulee kouluttaa auttamaan väkivallan uhreja ja ohjaamaan heidät tarvittaviin palveluihin. Valtakunnallisen neuvonnan sekä turvakotipalvelujen järjestäminen ja koordinointi on säädetty Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tehtäväksi. Sosiaali- ja terveystoimialalla väkivaltaan tai väkivallan uhkaan puuttuminen kuuluu kaikkien palvelujen tehtäviin.

Sosiaali- ja terveyspalveluissa tehtävä väkivaltatyö

28.11.2018

Sosiaali- ja terveystoimialan palveluissa tehdään työtä sekä väkivallan uhrien että tekijöiden auttamiseksi. Palveluissa tehdään yhteistyötä väkivaltatyötä tekevien järjestöjen, turvakotien, muiden viranomaisten ja HUS:n seksuaaliväkivaltaa kohdanneille suunnatun seri-tukikeskuksen kanssa. Sosiaali- ja terveyslautakunnan myöntämällä järjestöavustuksilla tuetaan useiden väkivaltatyötä tekevien järjestöjen toimintaa. Toiminnasta osa on kohdennettu erityisen haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien, kuten maahanmuuttajien, ikääntyneiden ja seksityöntekijöiden, parissa tehtävään työhön.

Sosiaali- ja terveystoimialan palveluissa on käytössä yhteisiä malleja ja toimintaohjeita väkivallan tunnistamiseksi ja siihen puuttumiseksi. Henkilöstölle järjestetään toimintamallien käyttöön liittyen säännöllistä koulutusta. Lasten kaltoinkohtelun selvittämisessä käytetään toimialan yhteistä ohjetta. Väkivaltaa tai väkivallan uhkaa kokeneet asiakkaat otetaan kaikissa palveluissa päivystyksellisesti vastaan.

Neuvolatoiminnassa kaikille odottaville äideille tehdään lähisuhdeväkivallan kartoitus. Kartoituksessa käytetään Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomaketta (liite 2) sekä puheeksi ottamisen malleja. Myös koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa väkivaltakokemuksia kartoitetaan systemaattisesti terveystyöryhmien yhteydessä.

Päivystyssairaaloissa ja terveysasemilla on kehitetty toimintamalleja erityisesti väkivaltaa kokeneiden aikuisten kohtaamiseen. Päivystyksissä ja terveysasemilla on käytössä pahoinpitely- ja kehonkarttalomake (PA-KE) (liite 3), jonka avulla pyritään varmistamaan väkivaltaa kokeneiden hyvä hoito ja hoidon jatkuvuus. Väkivaltaa kokeneiden asiakkaiden hoidossa konsultoidaan matalalla kynnyksellä psykiatrian päivystystä, hyödynnetään psykiatristen sairaanhoitajien vastaanottoja ja selvitetään sosiaalipalvelujen tarve.

Sosiaalipalveluissa väkivaltatilanteet tai väkivallan uhka voivat tulla tietoon asiakkaan tai hänen läheistensä, toisten viranomaisten tai ulkopuolisten henkilöiden ilmoituksen perusteella. Kun sosiaalipalveluihin tulee tieto väkivaltatilanteesta, otetaan yhteyttä vähintään väkivallan uhriin ja selvitetään avun tarve sekä ohjataan tarvittaviin palveluihin. Asiakkaan kanssa tehdään tarvittaessa turvasuunnitelma ja selvitetään turvakotien paikkatilanne. Esimerkiksi aikuissosiaalityössä hyödynnetään turvasuunnitelman tekemisessä MARAK-mallia. Tarvittaessa asiakas voidaan saattaa turvakotiin.

Ikääntyneiden palveluissa on käytössä monitoimijainen kaltoinkohtelun puuttumisen malli (liite 4), jota ollaan päivittämässä vastaamaan uusia palveluprosesseja. Mallissa on huomioitu eri toimijoiden ja palvelu-

jen roolit kaltoinkohteluun puuttumisessa, mikä selkiyttää ammattilaisten välistä työnjakoa ja varmistaa väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille asiakkaille saumattoman avun.

Sosiaali- ja terveystoimialan poliisisosiaalityön yksikön sosiaalityöntekijät ja sairaanhoitaja työskentelevät Helsingin poliisin moniammatillisessa Ankkuri-tiimissä, joka toimii yhteistyössä poliisin läheisväkivalta-ryhmän kanssa. Ankkuri-tiimissä palvelujen ja tuen tarvetta arvioidaan moniammatillisesti sekä annetaan ohjausta ja neuvontaa palveluihin hakeutumisessa. Läheisväkivaltaryhmän moniammatilliseen työhön ohjaamista asiakkaita suuri osa on lapsettomia pariskuntia.

Osaamisen kehittäminen

Sosiaali- ja terveystoimialalla henkilöstölle järjestetään sekä yhteisiä että kohdennetusti eri palveluihin suunnattuja väkivaltatyön koulutuksia. Osa koulutuksista järjestetään yhteistyössä Helsingin kaupungin lähi-suhdeväkivallan ehkäisytyöryhmän kanssa. Vuonna 2018 koulutuksia järjestetään muun muassa erilaisiin erityiskysymyksiin, kuten kunniaväkivaltaan ja viharikoksiin, väkivallan tekijöiden auttamiseen, naisiin kohdistuvan väkivallan ja seksuaalisen häirinnän ehkäisemiseen sekä ikääntyneiden kaltoinkohtelun tunnistamiseen ja puheeksi ottamiseen liittyen. Koulutuksissa käsitellään myös näyttöön perustuvien väkivaltatyön menetelmien käyttöä.

Palvelujen kehittäminen

Sosiaali- ja terveystoimialalla monialaista yhteistyötä kehitetään osana palvelujen uudistamista. Uudet toimintamallit mahdollistavat yhteistyön ja eri alojen ammattilaisten konsultoinnin entistä helpommin. Ikääntyneiden keskitetty neuvonta ja palvelutarpeen arviointi HelppiSeniori on käynnistynyt keväällä 2018 ja perheiden vastaavaa palvelua HelppiPerhettä pilotoidaan syksyllä 2018. Tavoitteena on, että asiakkaat saavat neuvontaa ja ohjausta matalalla kynnyksellä yhdestä paikasta.

Erityistä huomiota kiinnitetään palvelujen saavutettavuuteen. Liikkuvia palveluja on kehitetty muun muassa psykiatria- ja päihdepalveluissa ja useita palveluja tarjotaan asiakkaille myös ilman ajanvarausta. Terveysasemilla ja neuvolassa on käytössä sähköinen asiointi, minkä lisäksi neuvolaan on mahdollista ottaa yhteyttä ilman tunnistautumista chatin kautta. Sähköisiä palveluja lisätään, mikä osaltaan madaltaa kynnystä palveluihin hakeutumiseen.

Väkivallan uhan alla oleville kynnys avun hakemiseen on usein suuri. Apua tulee voida hakea leimaantumatta ja siten, että avun hakeminen ei tule väkivallan tekijän tietoon. Sosiaali- ja terveystoimialan palveluissa on mahdollista saada neuvontaa ja ohjausta tunnistautumatta,

28.11.2018

Ärende/17

minkä lisäksi järjestöillä on useita väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille suunnattuja palveluja, joissa voi asioida nimettömänä joko puhelimitse tai sähköisesti. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos ylläpitää ympäri vuorokauden toimivaa valtakunnallista Nollalinja-palvelunumeroa väkivaltaa kokeneille ja väkivallan uhan alla oleville. Turvakoteihin on mahdollista soittaa tai hakeutua ympäri vuorokauden.

Matalan kynnyksen palvelupisteen perustaminen edellyttäisi, että palvelupisteessä olisi laaja sosiaali- ja terveydenhuollon osaaminen väkivallan eri muodoista myös erityisryhmien kohdalla, minkä lisäksi palvelupisteessä tulisi olla saatavilla esimerkiksi tulkkauspalveluita.

Sosiaali- ja terveyslautakunta suosittelee, että Helsinki laatii toimintasuunnitelman naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi. Samalla kaupunki selvittää tarpeen matalan kynnyksen palvelupisteen perustamiseksi väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneiden akuuttiin ja selviytymisvaiheen tukeen ja kuulee asiassa sekä toimialan omia että ulkopuolisia asiantuntijoita.

Lisäksi lautakunta pitää tärkeänä nykyisten väkivaltaan ja sen uhkaan liittyvien toimintakäytäntöjen kehittämistä ja yhteistyön vahvistamista eri toimijoiden välillä.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Kokemukset väkivallasta tai väkivallan uhasta heikentävät toimintakykyä ja hyvinvointia. Väkivallan ehkäisemisen ja ennakoinnin puuttumisen kannalta on tärkeää, että väkivalta ja sen uhka tunnistetaan ja siihen puututaan kaikissa palveluissa. Puutteet palveluista tiedottamisessa, henkilöstön osaamisessa ja palvelujen integraatiossa voivat heikentää sekä väkivallan uhrien että heidän läheistensä hyvinvointia. Väkivallan katkaisemiseksi on tärkeää kiinnittää huomiota myös väkivallan tekijöiden avun saamiseen."

Käsittely

11.09.2018 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Asiassa tehtiin seuraava vastaehdotus:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Katju Aro: Poistetaan lausunnosta virkkeet: "Erillinen väkivallan palvelupiste ei välttämättä madaltaisi avun hakemisen kynnystä" ja "Sosiaali- ja terveyslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että erillinen palvelupiste väkivallan uhreille tavoittaisi todennäköisimmin sellaiset asiakkaat, joilla on jo tietoa ja resursseja avun hakemiseen" sekä korvataan lausunnon viimeinen kappale seuraavalla: "Sosiaali- ja ter-

28.11.2018

Ärende/17

veyslautakunta suosittelee, että Helsinki laatii toimintasuunnitelman naiseen kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi. Samalla kaupunki selvittää tarpeen matalan kynnyksen palvelupisteen perustamiseksi väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneiden akuuttiin ja selviytymisvaiheen tukeen ja kuulee asiassa sekä toimialan omia että ulkopuolisia asiantuntijoita.

Lisäksi lautakunta pitää tärkeänä nykyisten väkivaltaan ja sen uhkaan liittyvien toimintakäytäntöjen kehittämistä ja yhteistyön vahvistamista eri toimijoiden välillä."

Kannattaja: puheenjohtaja Sanna Vesikansa

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi yksimielisesti ilman äänestystä jäsen Katju Aron vastaehdotuksen.

21.08.2018 Pöydälle

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Kaisa Pasanen, johtava erityissuunnittelija, puhelin: 310 24222
kaisa.pasanen(a)hel.fi